

MellarN

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

A NÉMET OKTATÁSI ÉS SZAKKÉPZÉSI RENDSZER VÁLASZAI A DEMOGRÁFIAI KIHÍVÁSOKRA

20. Nemzeti és nemzetközi lifelong learning konferencia

2024. május 15. szerda

Demográfiai tényezők és Lifelong Learning szekció: Király Brigitta

A NÉMET OKTATÁSI ÉS SZAKKÉPZÉSI RENDSZER VÁLASZAI A DEMOGRÁFIAI KIHÍVÁSOKRA

Tartalom:

A kutatás célja

A német szakképzési rendszer

Jó gyakorlatok a német szakképzésben

Nyitott kérdések

A kutatás célja:

Magyarországon 2020. szeptember 1-jétől radikálisan megváltozott a szakképzési rendszer.

A változások alapjául szolgáló Szakképzés 4.0 programban egyértelműen megfogalmazódik:

„a magyar duális képzést a hazai gazdasági és társadalmi környezet keretei között kell továbbfejleszteni a német/svájci/osztrák duális modell jó gyakorlatainak adaptálásával” (ITM, 2019).

Kutatásaim alapján elemzem a modellként említett országok szakképzési rendszereit, feltárom jó gyakorlataikat.

További kutatási célom, a gyakorlat számára hasznos megállapításokat tegyek a tanulási eredményeken alapuló

- tanulási-tanítási folyamat tervezéséről,**
- szervezéséről,**
- módszereiről.**

Részkutatásomban a német szakképzést vizsgálom, két fő kérdéskörre koncentrálni

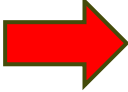
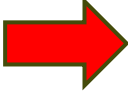
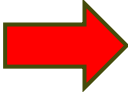
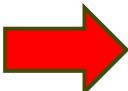
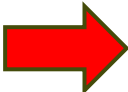

1. Milyen, a szakképzést érintő, kihívásokkal néz szembe a német társadalom?

- **Hogyan alakul a német munkaerőpiac a jövőben?**
- **Hogyan prognosztizálják a munkaerőpiaci változásokat Németországban?**
- **Hogyan befolyásolják a szakképzést az előrejelzések?**

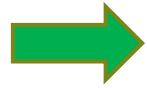
2. Hogyan reagál a kihívásokra a német szakképzés?

- **Milyen képzési utak léteznek a német szakképzési rendszerben?**
- **Hogyan veszi figyelembe a szakképzési rendszer az egyéni képzési utakat?**

Milyen kihívásokkal néz szembe a német társadalom?

- Több szakterületen **szakemberhiány** (Bernardt &all., 2022)
- A 9. évfolyamot végzett tanulókat nem szívesen veszik fel a duális képzőhelyekre (Protsch, 2018)
- Romlanak a gazdasági kilátások, 2026-ig a **GDP 1,7 %-kal növekszik** (Bernardt &all., 2022)
- Az információs társadalom hatására **foglalkozások megszűnnek, a legtöbb munkakör átalakul és digitalizálódik**, az emberi munkaerő teljesen, vagy részben helyettesíthető (IAB-Forum, 2018)
- Németországban rohamosan **előrepszik a társadalom** (Bundesagentur für die Arbeit, 2023)
- A **bevándorló munkaerő szakképzetlen, vagy alulképzett** (Euler, Seber, 2023).

Válaszok

2007 óta Qube-projekt „Qualifikation und Beruf in der Zukunft” (A jövő képzései és szakmái) és hosszútávú előrejelzések

- hogyan alakul Németország népessége, összetétele

- milyen új szakmák jelentkezhettek,

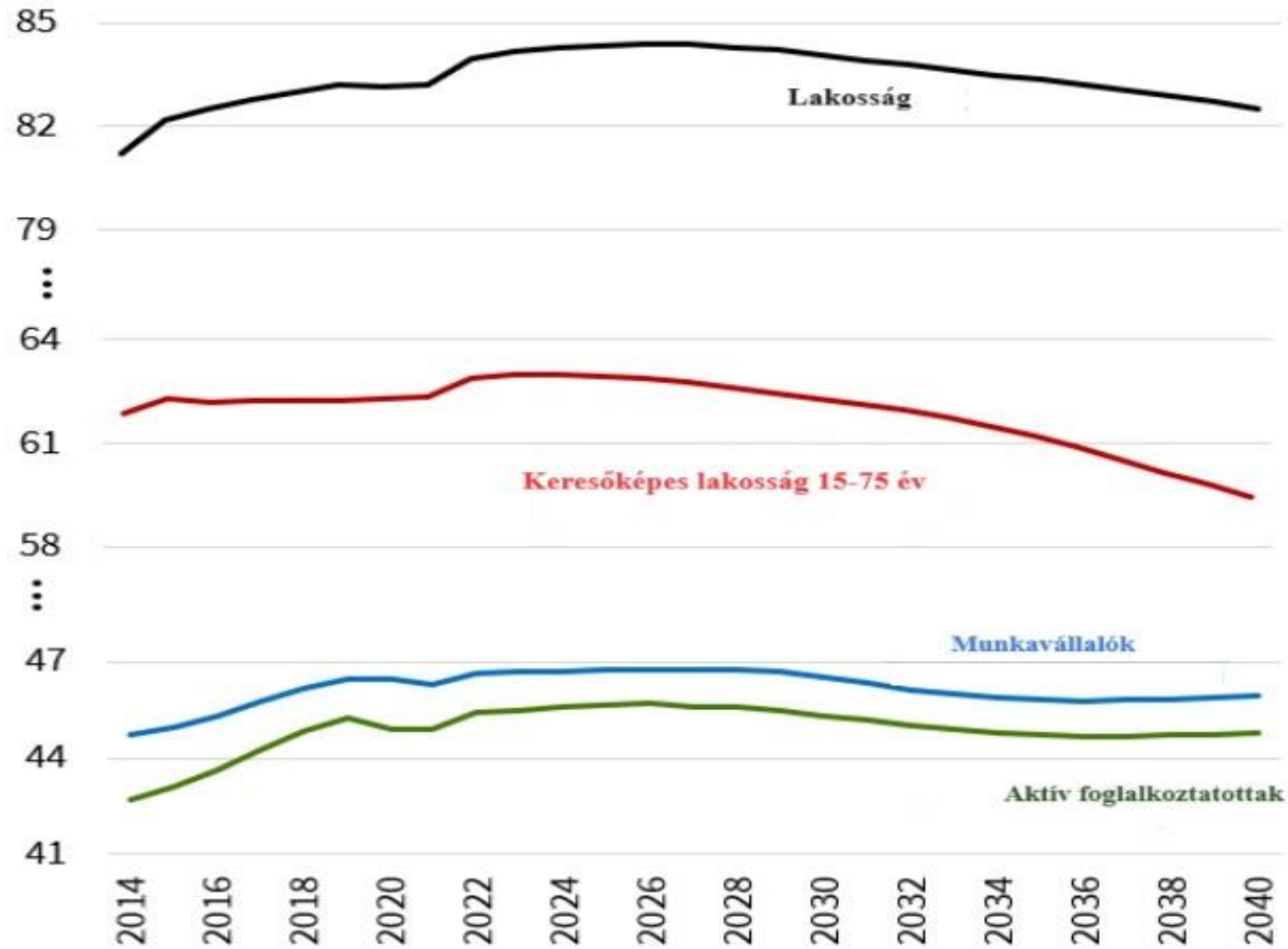
- mely szakmákban – feltételezhetően - mennyi szakemberre lesz szükség,

- miből lesz hiány vagy éppen túlképzés (Szövetségi Munkaügyi és Szociális Minisztérium, 2023)

1. ábra

Hogyan alakul a lakosság száma Németországban (bevándorlókkal együtt)?

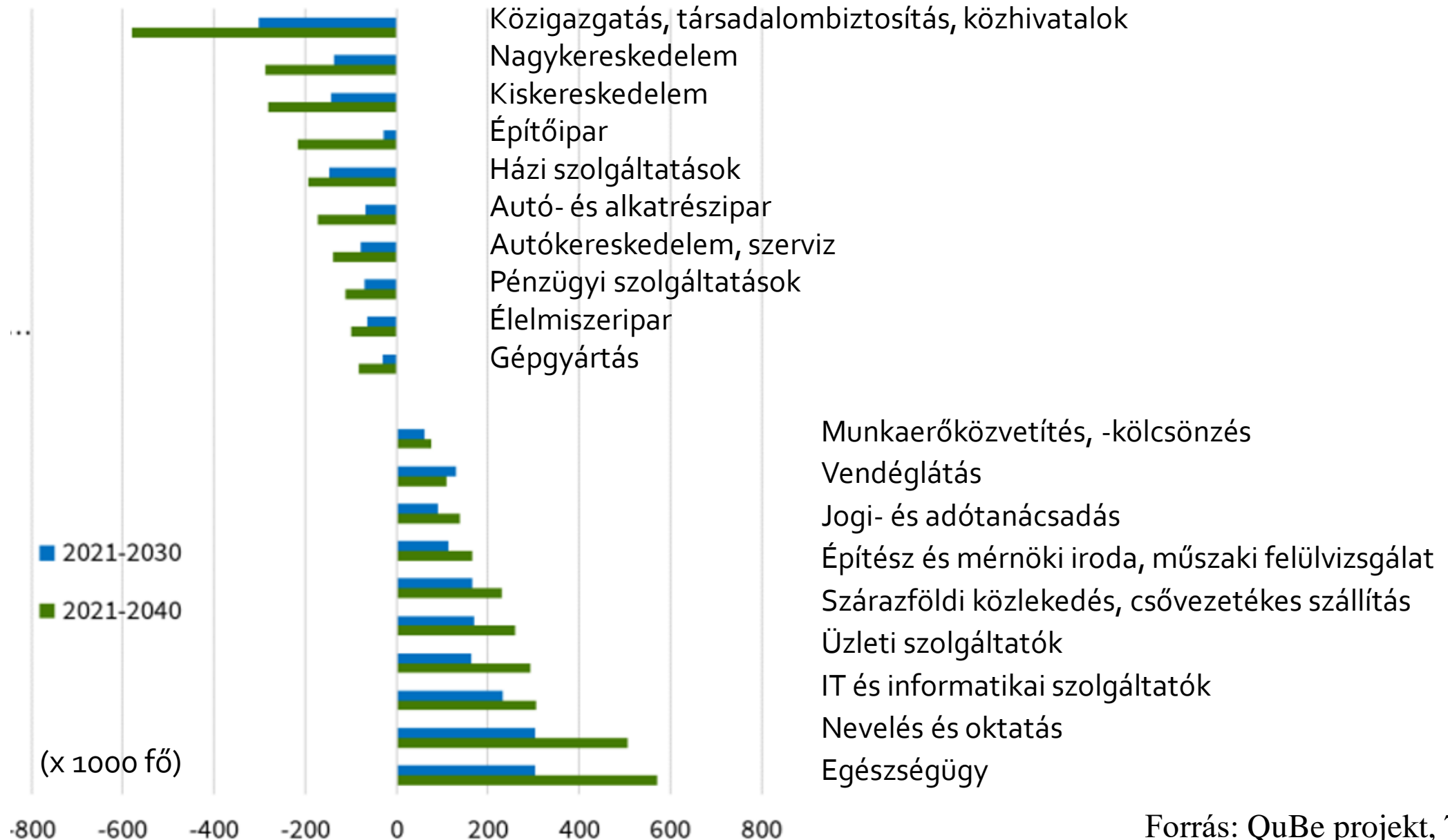
A személyek száma millióban

Forrás : QuBe-Projekt, 7. Welle, Szenario „Fortschrittliche Arbeitswelt“

2. ábra

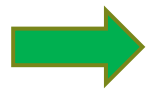
Hogyan alakul a német munkaerőpiac Németországban?

QuBe összegzés:

- A múltban már megfigyelhető strukturális eltolódások középtávon és hosszú távon is folytatódni fognak a szolgáltatási szektor irányába.
- Az iparban foglalkoztatottak száma 900 000 fővel csökkenni fog.
- Az építőipari beruházásokban visszaesés következik be.
- Több az idős ember, akinek gondozásra és ápolásra van szüksége, nő a kereslet az egészségügyi és szociális szolgáltatási ágazatban, egymillió munkavállalóra lesz szükség.
- A vendéglátóipar növekedni fog és 1,8 millió fő fölé emelkedik, de hosszú távon a foglalkoztatás 1,7 millió fő körül stabilizálódik.

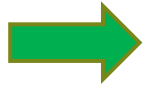
További válaszok

Oktatási és Kutatási Szövetségi Minisztérium 2022 Nemzeti Implementációs terv

2022. Szövetségi Kormány Szakképzett munkaerő stratégiája

2020. január 1-jén lépett életbe a megújított szakképzési törvény „BBiG-Novelle” válaszai

1996 óta kiemelt feladat, és/vagy a kezdetektől folyamatosan működik:

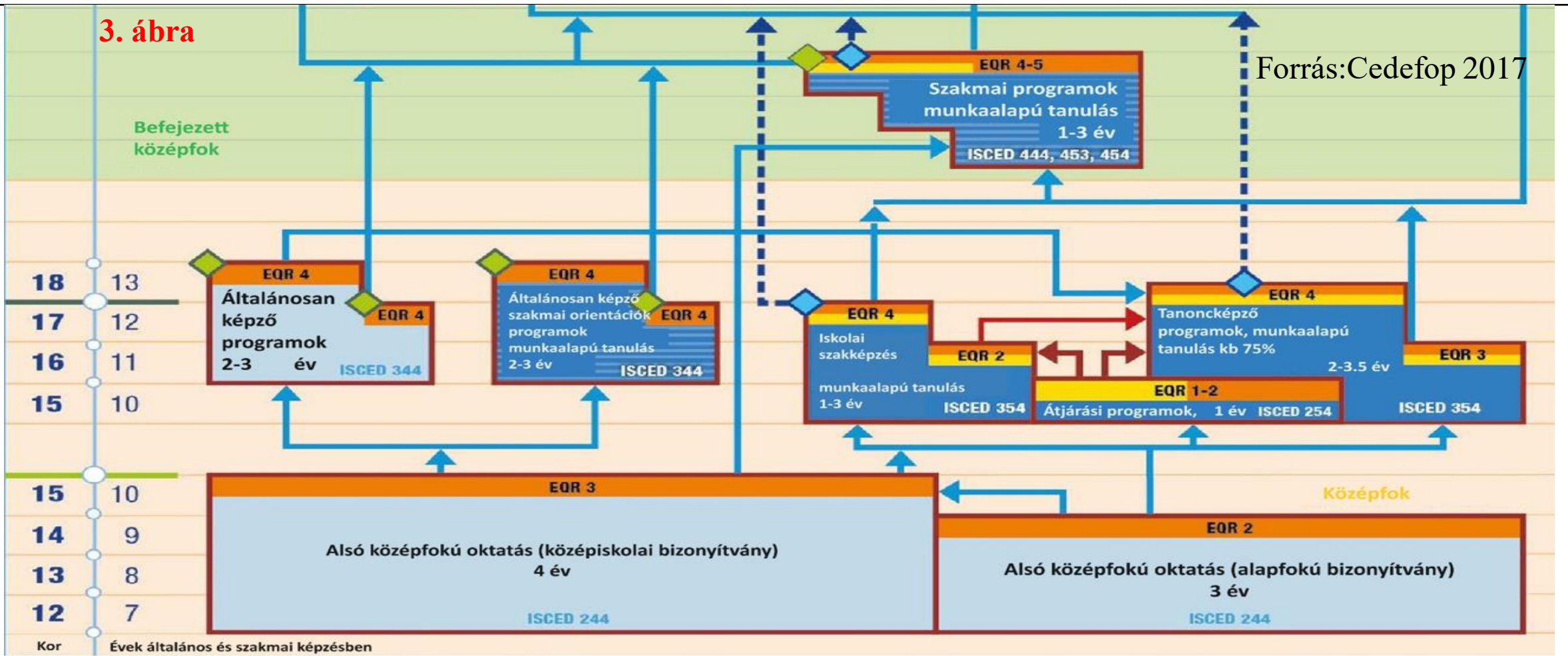
- **Képzők továbbképzése (digitális kompetenciák fejlesztése)**
- **Szakmai anyagok fejlesztése, aktualizálása és szabad hozzáférés mindenki számára (internetes platformokon)**
- **Szakképzés kutatás finanszírozása (QuBe, BIBB, IAB ...)**
- **Élethosszig tartó karrier-tanácsadás**
- **A képzési és kimeneti követelmények (KKK) aktualizálása**
- **Mindenki számára elérhető, a szakképzés aktorainak együttműködésével létrehozott médiafelületek működtetése (áttekinthető, egyértelmű, naprakész információk)**

2015 után megjelent elemek:

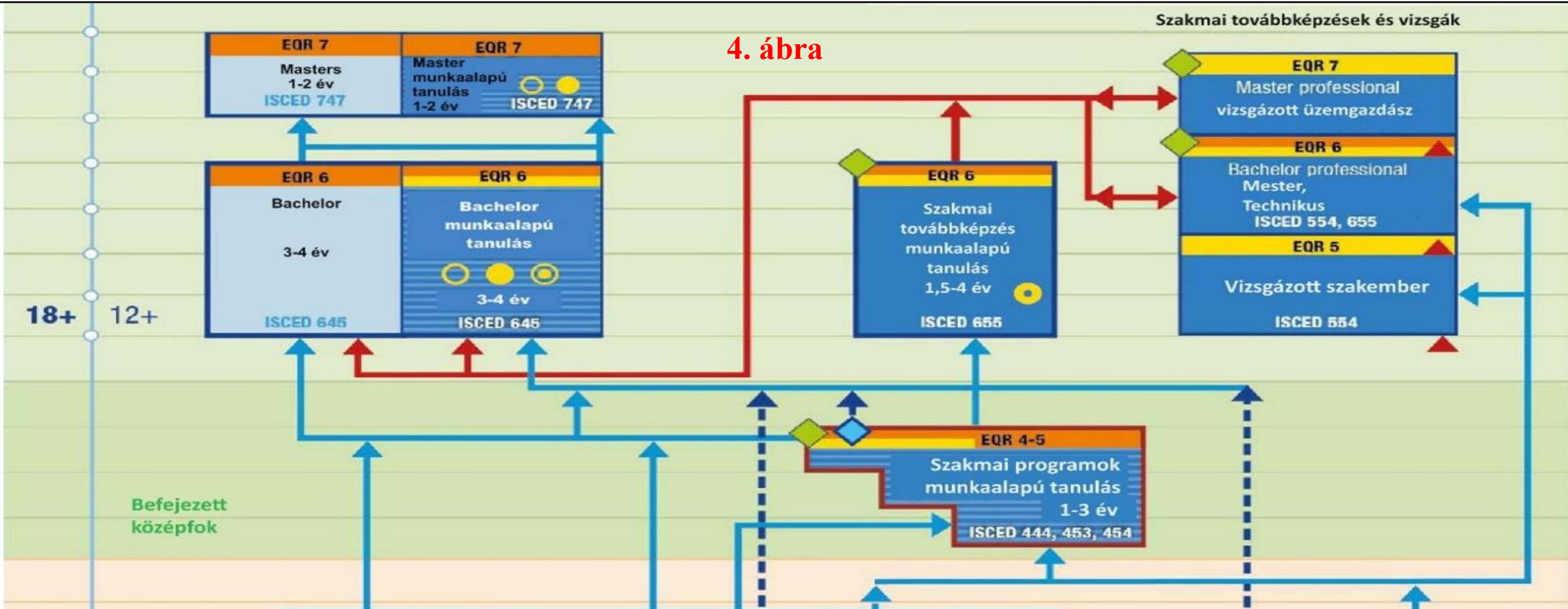
- **Menekültek integrálása a szakképzésbe**
- **Digitális képzési teret hoztak létre és tartanak fent**
- **A Covid az iskolára gyakorolt negatív hatásainak csökkentése fejlesztő programokkal, az általános képzésből a szakképzésbe átlépés után**
- **A szakképzéssel kapcsolatos kutatások eredményei nyilvánosak és mindenki számára ingyen hozzáférhetőek.**
- **Az új intézkedések bevezetését hatástanulmányok előzik meg, amelyek hozzáférhetőek.**

3. ábra

Forrás: Cedefop 2017

4. ábra

- Általános programok
- Szakképző programok
- Szakmai és általános képző programok együtt
- Felnőtteknek is nyitva áll
- Államilag elismert szakképesítések
- Képesítés, mellyel a következő képesítési szintre léphet
- Középfokú tankötelezettség vége
- Tankötelezettség vége
- WBL Munkaalapú tanulás

- Szakmai tapasztalat előfeltétel
- Főiskolában folytathatja
- Ágazati főiskolán folytathatja
- További képzési lehetőségek
- Korábbi képzés elismerése
- Idetartozó tanulmányokat folytathat
- Szakfőiskolák
- Szakiskola, szakkakadémia
- Duális főiskola

Forrás: Cedefop 2017

Milyen készségeket, kompetenciákat fejlesztenek a szakmai készségek mellett a szakképzésben?

- szakspecifikus problémamegoldó képességek
- személyes és szociális készségek és kompetenciák (Hemkes, B., Wilbers, K. & all., 2019; IHK, 2021).

Milyen szakképzési utak járhatók be a szakképzési rendszerben?

- formális út, a tanulási folyamat végén középszintű, államilag elismert képesítést kap a tanuló, ennek birtokában önálló munkavégzésre alkalmas;

- informális út, munkahelyen szakmai gyakorlat szerzésével (Hemkes, B., Wilbers, K. & all., 2019), majd formális úton: mestervizsga letétele, főiskolai/egyetemi tanulmányok megkezdése

A Főiskolafejlesztési Centrum adatai alapján (CHE) (2024) 2010 óta 85 000 érettségivel nem rendelkező fejezte be sikeresen főiskolai/egyetemi tanulmányait Németországban, a szakmai tudományos képzésen lévő hallgatók száma jelenleg 70 ezer körül mozog;

- továbbképzéssel (formális/informális/nonformális) úton

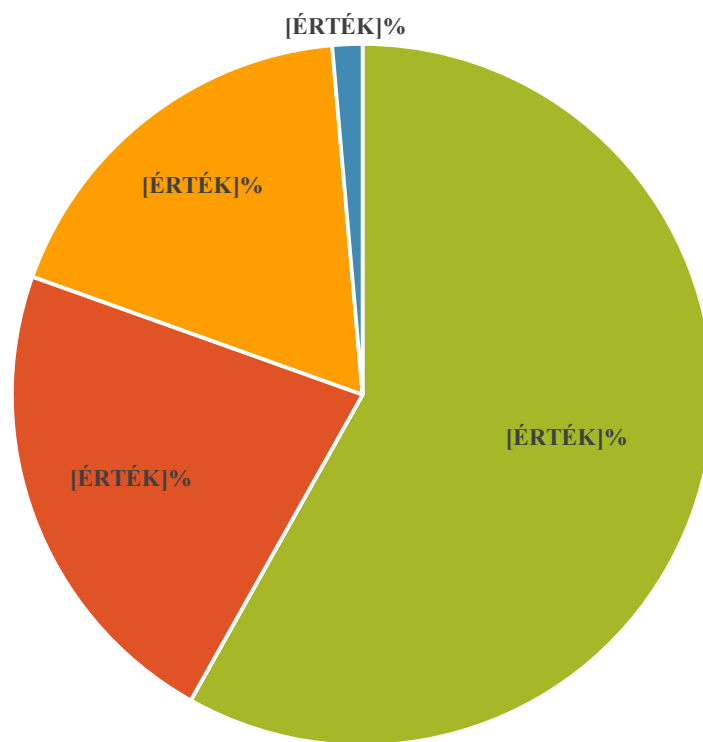
A szakképesítéseket - az Európai Képesítési Keretrendszernek is megfelelően - a német képesítési keretrendszer nyolc szintjére sorolják be.

Jó gyakorlat 1: Érettségi nélkül főiskolára, egyetemre

- A német egyetemek összesen 19 500 kurzusa közül körülbelül 8000 érettségivel vagy szakérettségivel nem rendelkezők számára is nyitva áll
- 2022-ben a német orvostudományi egyetemeken a 9948 tanulmányi hely 8%-án (865 fő), 1500 fogorvosi hely 14%-án (210 fő) és 1927 gyógyszerész 11,9%-a (230 fő) tanult érettségi nélkül
- Az egyetemeken/főiskolákon minden ötödik hely speciális jelentkezőknek, például külföldieknek van fenntartva
- A felvételi követelmények: legalább két év szakképzés, majd több éves szakmai tevékenység, pl. ápoló orvosi tanulmányokhoz, de aki szakmájában már mestervizsgát, vagy azzal egyenértékű vizsgát tett, a szakmájától eltérő ágazatban is jelentkezhet BA képzésre
- Jelentkezés: alkalmassági és felvételi vizsgákat tesznek az adott egyetemen
- A vizsga: szóbeli, és/vagy írásbeli és alkalmassági vizsga (minden jelentkezőnek)

5. ábra

Mit tanulnak érettségi nélkül Németországban?

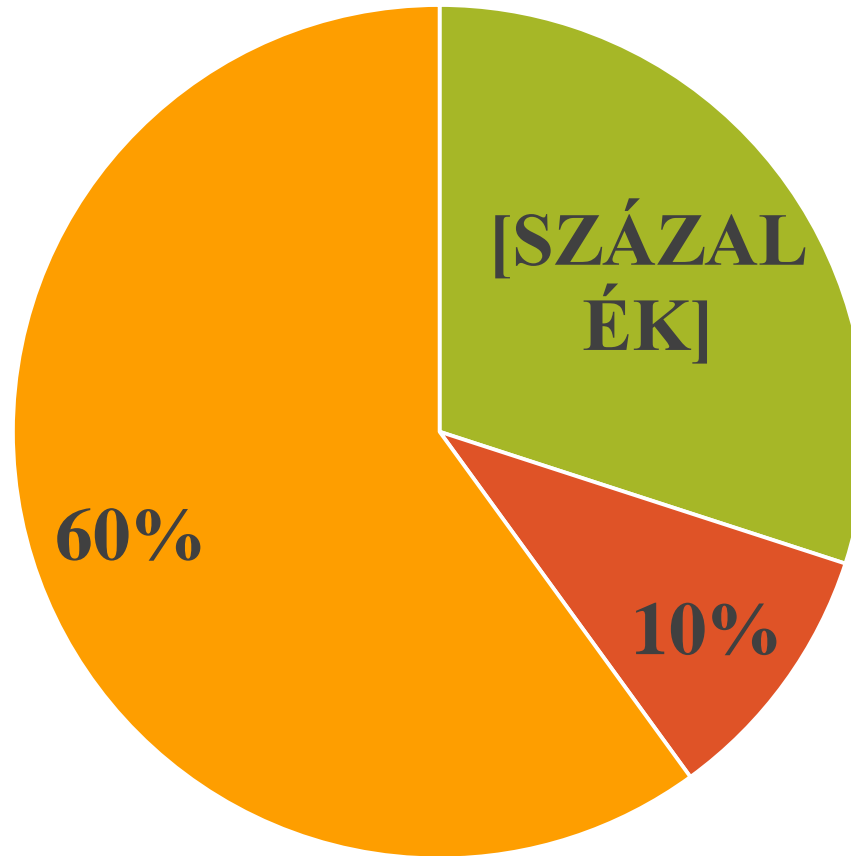

- Jog-, közgazdaság-, társadalomtudomány
- Műszaki tudományok
- Orvostudomány, humán egészségügy
- Egyéb

Forrás: Saját szerkesztés

6. ábra

Egyetemi/főiskolai helyek megoszlása

- Legjobb érettségi eredményt elért
- Szakképesítés/szakmai alkalmasság
- Egyetemi döntés

Forrás: Saját szerkesztés

Jó gyakorlat 2: Duális egyetemi -/főiskolai képzések az alkalmazott tudományok területein

- Németországban az összes diák 4,7 %-a tanul duális képzésben (138 194 fő)
- A német egyetemeken 1991 duális képzési program működik alap- vagy mesterképzésben
- 56 852 vállalat vesz részt a duális alapképzési programban
- A duális alapképzési szakokon végzettek 75% marad a képző cégnél

Képzési területek:

- mérnöki, közgazdasági és jogi képzés (összes képzés 30%-a)
- matematika, a természettudományok,
- egészségtudományok,
- társadalomtudományok

Feltételek: BA megszerzése

Jelentkezés módja: általában először a munkáltatóhoz, majd az egyetemhez kell jelentkezni; a munkaadó gyakran az érettségi eredményét is figyelembe veszi

Támogatás: BA 30 éves korig, MA 35 éves korig 861 euró lehet.

Irodalom

Baumgarten, C. (2020). Berufliche Aus- und Weiterbildung Überblick über die beruflichen Qualifizierungsmöglichkeiten in Deutschland. Bonn: GOVET im Bundesinstitut für Berufsbildung (BIBB). https://www.govet.international/dokumente/pdf/berufliche_aus_und_weiterbildung_web.pdf (letöltés 2021.05.08.)

Bernardt, F., & Rausch-Berhie, F. (2023). Wie Klimaanpassung den Arbeitsmarkt verändert –Eine modellgestützte Szenarioanalyse. bwp@ Berufs- und Wirtschaftspädagogik – online, 45, 1–20. https://www.bwpat.de/ausgabe45/bernhardt_rausch-berhie_bwpat45.pdf

Berufsbildungsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 4. Mai 2020 (BGBl. I S. 920), das zuletzt durch Artikel 10a des Gesetzes vom 16. August 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 217) geändert worden ist

Bundesagentur für Arbeit, Statistik/Arbeitsmarktberichterstattung (2023) Berichte: Blickpunkt Arbeitsmarkt – Fachkräfteengpassanalyse 2022. Nürnberg

Bundesinstitut für Berufsbildung (szerk.) (2017) Qualitätssicherung der betrieblichen Ausbildung im dualen System in Deutschland. Ein Überblick für Praktiker/-innen und Berufsbildungsfachleute. Bonn

Bundesinstitut für Berufsbildung (szerk.). (2019). Datenreport zum Berufsbildungsbericht 2019. Informationen und Analysen zur Entwicklung der beruflichen Bildung. Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung

Bundesinstitut für Berufsbildung (szerk.). (2024). Datenreport zum Berufsbildungsbericht 2023. Informationen und Analysen zur Entwicklung der beruflichen Bildung. Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung

Bundesinstitut für Berufsbildung. (2023). Datenreport zum Berufsbildungsbericht 2022. Informationen und Analysen zur Entwicklung der beruflichen Bildung. Bonn

Bundesinstitut für Berufsbildung. (2022). Digital lernen. Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis. Stuttgart: Franz Steiner Verlag.

Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF), Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (BMWi), die Kultusministerkonferenz (KMK) & Wirtschaftsministerkonferenz (WMK). (2013). Beschluss zum Deutschen Qualifikationsrahmens für Lebenslanges Lernen (DQR).

https://www.bmbf.de/bmbf/shareddocs/downloads/files/gemeinsamer_beschluss_final_ohne_unterschriften.pdf?_blob=publicationFile&v=1

Bundesministerium für Bildung und Forschung. (2021). Berufsbildungsgesetz (BBiG)"Berufsbildungsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 4. Mai 2020 (BGBl. I S. 920), das durch Artikel 16 des Gesetzes vom 28. März 2021 (BGBl. I S. 591) geändert worden ist.

Bundesministerium für Bildung und Forschung (2022) Nationaler Implementierungsplan (NIP) Deutschland. Referat 315 - Berufliche Weiterbildung.
Bonn

Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz. (2021). Gesetz zur Ordnung des Handwerks (Handwerksordnung) HwO. "Handwerksordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 24. September 1998 (BGBl. I S. 3074; 2006 I S. 2095), die zuletzt durch Artikel 18 des Gesetzes vom 28. März 2021 (BGBl. I S. 591) geändert worden ist". <https://www.gesetze-im-internet.de/hwo/HwO.pdf> (letöltés 2021.05.09.)

Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz. (2011). Gesetz über die Feststellung der Gleichwertigkeit von Berufsqualifikationen (Berufsqualifikationsfeststellungsgesetz - BQFG). <http://www.gesetze-im-internet.de/bqfg/BQFG.pdf> (letöltés 2021.05.09.)

Cedefop. (2016). Application of learning outcomes approaches across Europe: a comparative study. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series; No 105. <http://dx.doi.org/10.2801/735711>(letöltés 2020.10.02.)

Cedefop. (2017). Cedefop opinion survey on vocational education and training in Europe. 8118 EN – TI-05-17-174-EN-N – doi:10.2801/983277

Centrum für Hochschulentwicklung (CHE) (2024) Duales Studium kompakt. Gütersloh

Centrum für Hochschulentwicklung (CHE) (2024) Studium ohne Abitur. Gütersloh

Euler, D., Seeber S. (2023) Ausbildungsgarantie. Ein Instrument zur Fachkräftesicherung und gesellschaftlichen Integration junger Menschen. Bonn: Friedrich-Ebert-Stiftung

Heibült, J. & all. (2016). Lernerfahrungen auf dem dritten Bildungsweg. Eine Charakterisierung beruflich qualifizierter Studierender. 312. Band der Reihe Study der Hans-Böckler-Stiftung. Düsseldorf: Hans-Böckler-Stiftung

Hemkes, B., Wilbers, K. & all. (2019). Durchlässigkeit zwischen beruflicher und hochschulischer Bildung. Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung (BIBB)

IAB-Forum (2018) Substituierbarkeitspotenzial. Das Magazin des Instituts für Arbeitsmarkt und Berufsforschung. /www.iab-forum.de/glossar/substituierbarkeitspotenzial/ Letöltve: 2022.03.12.

Innovációs és Technológiai Minisztérium. (2019). Szakképzés 4.0 - A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira. https://www.ikk.hu/files/Szakkepzes_4.0.pdf (letöltés 2020.10.15.)

Protsch, P. Probleme auf dem Ausbildungsmarkt. Warum für Jugendliche mit Hauptschulabschluss der Einstieg so schwer ist. BPB. www.bpb.de/themen/bildung/dossier-bildung/277027/probleme-auf-dem-ausbildungsmarkt/ Letöltve: 2023.04.15.

Zika, G., Hummel, M., Maier, T. & Wolter, M. (eds.) (2023): Das QuBe-Projekt: Modelle, Module, Methoden. (IAB-Bibliothek 374), Bielefeld: wbv, 226 p. DOI:10.3278/9783763973712